

Καλλιόπη Τσακπίνη

Ο Φώτης και η Φωτεινή

Μια ιστορία για ένα παιδί με αυτισμό

Επιστημονική επιμέλεια: Σοφία Μαυροπούλου
Εικονογράφηση: Κατερίνα Μητρούδα

Βόλος 2007

Περιεχόμενα

Προλογικό σημείωμα	1
Ο Φώτης και η Φωτεινή	3
Δραστηριότητες για τους μαθητές	23
...για τον εκπαιδευτικό	29

Η εικονογράφηση της ιστορίας είναι αποτέλεσμα ευγενικής προσφοράς της εκπαιδευτικού Καλλιτεχνικών μαθημάτων κας Κατερίνας Μητρούδα.

© ΥΠ.Ε.Π.Θ. - Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΡΑΦΗΜΑ

Δ. ΓΟΥΝΑΡΗ 62-68,

ΤΚ 54635 ΘΕΣ/ΝΙΚΗ

Τηλ./Φαξ: 2310-248272

E-mail: grafima@acn.gr, grafima@gmail.com

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η ολική ή μερική αναπαραγωγή του παρόντος έργου με οποιοδήποτε μέσο ή τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό και ηχογράφησης ή όπως αλλιώς χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Προλογικό Σημείωμα

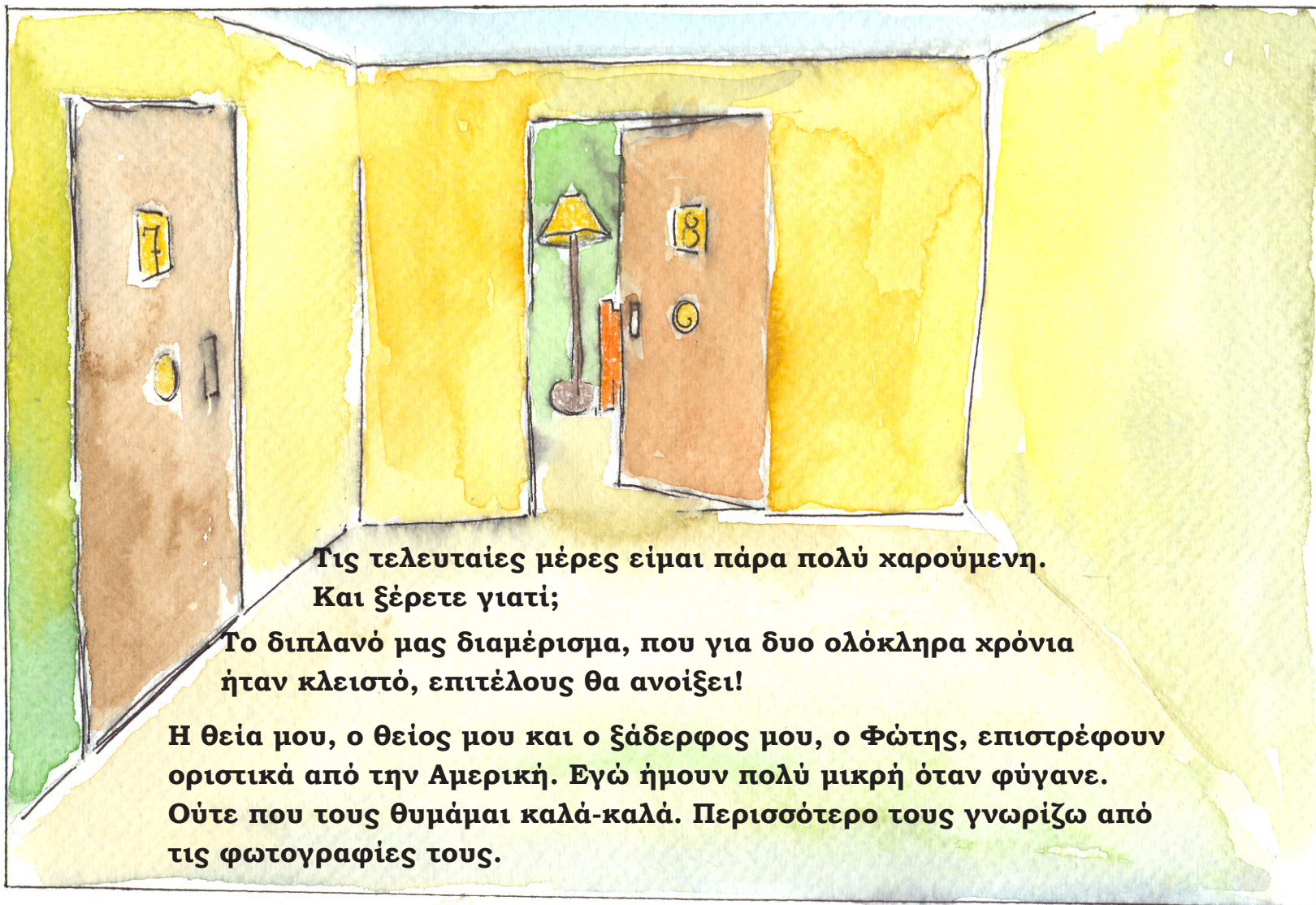
Τα τελευταία χρόνια τα παιδιά με αυτισμό που ζουν ανάμεσα μας είναι ολοένα και περισσότερο αναγνωρίσιμα. Συχνά η επικοινωνία μας με τα άτομα με αναπηρίες δεν είναι εύκολη. Ιδιαίτερα δε, όταν ερχόμαστε σε επαφή με ένα παιδί με αυτισμό, που έχει δυσκολίες στην επικοινωνία του με τους άλλους και δεν ακολουθεί τις συνήθεις κοινωνικές συμπεριφορές, χρειάζεται να προσπαθήσουμε με επιμονή για να «χτίσουμε γέφυρες» μαζί του. Ωστόσο, κάθε προσπάθεια, όσο καλοπροαίρετη κι αν είναι, για να είναι εποικοδομητική θα πρέπει να στηρίζεται στην καλή γνώση του «άλλου» παιδιού. Ο αυτισμός δεν είναι απλά μία σοβαρή αναπηρία αλλά ένας διαφορετικός τρόπος ύπαρξης. Ο τρόπος που σκέφτονται τα παιδιά με αυτισμό δεν είναι απλός και γι' αυτό η συμπεριφορά τους είναι συχνά αινιγματική για τους άλλους. Εμείς, σχεδόν πάντα, απαιτούμε από το παιδί με αυτισμό να αντιληφθεί και να ακολουθήσει τους δικούς μας κοινωνικούς κανόνες.

Η ιστορία που κρατάτε στα χέρια σας ξεκινά αντίστροφα. Διαβάζοντάς την ανακαλύπτουμε πως ένα άλλο παιδί, η Φωτεινή, αγωνιά και προσπαθεί να κεντρίσει το ενδιαφέρον του Φώτη, που αντιλαμβάνεται τους άλλους με διαφορετικό τρόπο. Ο ήρωάς μας, ο Φώτης, είναι ένα παιδί που, όπως όλα τα παιδιά, έχει ικανότητες και δυσκολίες. Εδώ, όλα αυτά αναδεικνύονται με έναν ιδιαίτερο τρόπο καθώς και οι ανάγκες του Φώτη, που έχει αυτισμό, μέσα από την ματιά ενός άλλου παιδιού. Ελπίζουμε ότι θα διατηρηθεί αμείωτο το ενδιαφέρον του παιδιού – αναγνώστη και η ιστορία μας θα μεταδώσει ένα θετικό μήνυμα για την επαφή των μαθητών με τους συμμαθητές τους που έχουν αυτισμό.

Στόχος αυτού του εκπαιδευτικού υλικού είναι να συμβάλλει στον προβληματισμό και την ευαισθητοποίηση των μαθητών των μικρών τάξεων του Δημοτικού σχολείου για τα παιδιά με

αυτισμό, ώστε να μάθουν να ερμηνεύουν καλύτερα τις ιδιαίτερες συμπεριφορές αυτών των παιδιών και να επικοινωνούν καλύτερα μαζί τους. Ελπίζουμε ότι η ιστορία για τον «Φώτη και την Φωτεινή» θα είναι ένα βοήθημα χρήσιμο για τους εκπαιδευτικούς στο δύσκολο έργο της εκπαίδευσης για την αποδοχή των μαθητών με αυτισμό στο σημερινό σχολείο.

Σοφία Μαυροπούλου

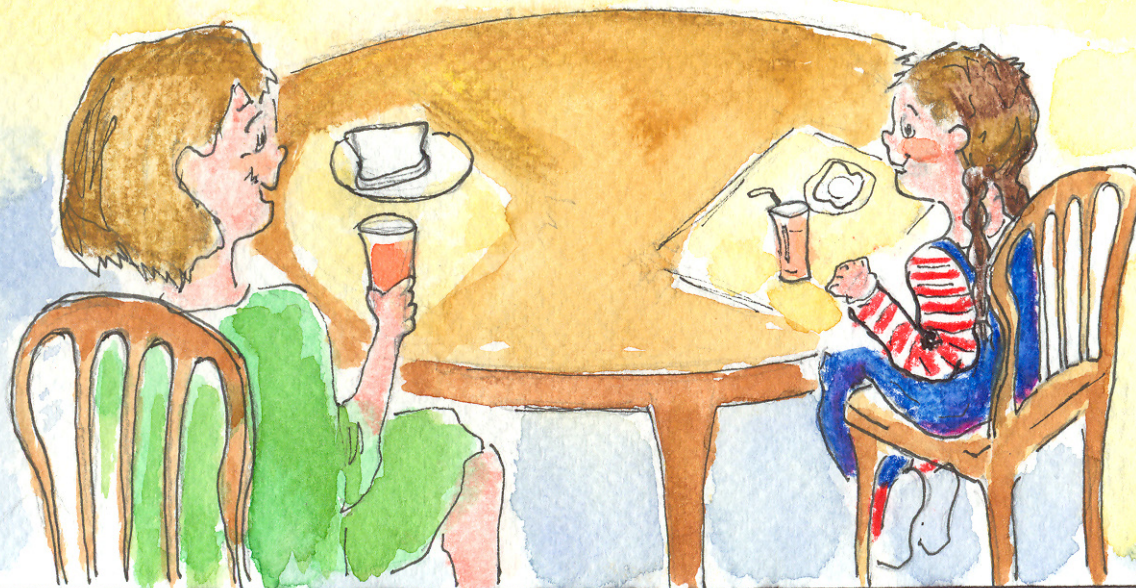
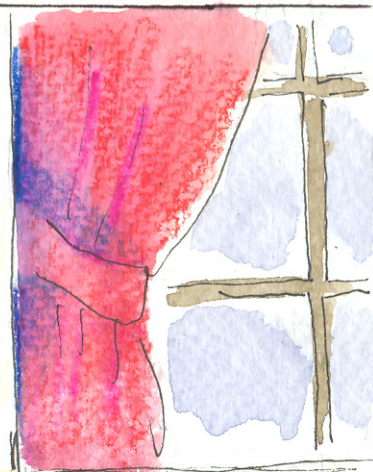

**Τις τελευταίες μέρες είμαι πάρα πολύ χαρούμενη.
Και ξέρετε γιατί;**

**Το διπλανό μας διαμέρισμα, που για δυο ολόκληρα χρόνια
ήταν κλειστό, επιτέλους θα ανοίξει!**

**Η θεία μου, ο θείος μου και ο ξάδερφος μου, ο Φώτης, επιστρέφουν
οριστικά από την Αμερική. Εγώ ήμουν πολύ μικρή όταν φύγανε.
Ούτε που τους θυμάμαι καλά-καλά. Περισσότερο τους γνωρίζω από
τις φωτογραφίες τους.**

«Πότε επιτέλους θα έρθουν;», ρώτησα πρωί-πρωί τη μαμά μου.
«Αύριο, δεν είπαμε. Το ξέχασες; Αύριο το μεσημέρι θα είναι
εδώ».
«Και ο Φώτης;», ξαναρώτησα.
«Φυσικά και ο Φώτης», με καθησύχασε.
«Και θα κάνουμε παρέα, θα παίζουμε μαζί ή θα βρει άλλους
φίλους;», επέμεινα να ρωτάω.
«Ας έρθουν με το καλό και βλέπουμε...», είπε η μαμά μου και
συνέχισε να πίνει τον πρωινό καφέ της.

Η μαμά μου έδειχνε χαρούμενη κι ανήσυχη μαζί. Δεν καταλάβαινα το λόγο και δε με ένοιαζε. Εγώ ήμουν ευτυχισμένη που ένας καινούργιος φίλος μου θα έμενε δίπλα μας και θα μπορούσα να παίζω συνέχεια μαζί του.

Εκείνο το βράδυ άργησα πολύ να κοιμηθώ. Σκεφτόμουν... Έκανα σχέδια για τα παιχνίδια μας με το Φώτη... Με προβλημάτιζε βέβαια και μια φράση της μαμάς που συγκράτησα καθώς μιλούσε με τον μπαμπά μου: «Αραγε πώς θα είναι ο Φώτης δύο χρόνια μετά;»

Επιτέλους, έφτασε το μεσημέρι της επόμενης μέρας! Ο μπαμπάς μου πήγε να τους πάρει από το αεροδρόμιο.

Δυο ώρες μετά, όταν άκουσα το κουδούνι να χτυπάει, όρμησα στην πόρτα να την ανοίξω.

Μπροστά μου στεκόταν όλη η οικογένεια του Φώτη. Φίλησα γρήγορα-γρήγορα το θείο και τη θεία μου και μετά πήγα προς το Φώτη. Ο ξάδερφός μου μου φάνηκε πολύ όμορφος. Ψηλός, καστανός με μαύρα μάτια.

Πήγα προς το μέρος του να τον χαιρετήσω. Όμως ο Φώτης με προσπέρασε, σχεδόν με σκούνησε, χωρίς να μου μιλήσει καθόλου. Μπήκε μέσα στο σπίτι στριφογυρίζοντας ένα κορδόνι, πέταξε τα παπούτσια και τις κάλτσες του και γελώντας άρχισε να πηγαίνει από το ένα δωμάτιο στο άλλο.

Περπατούσε παράξενα, στις μύτες των ποδιών του.

«Φώτη, έλα εδώ», φώναξε η μαμά του.

«Έλα εδώ...έλα εδώ...έλα εδώ...», επαναλάμβανε συνεχώς ο Φώτης γελώντας και στριφογυρίζοντας το κορδόνι του. Το στριφογυρνούσε μπροστά στα μάτια του, το κοιτούσε επίμονα και έκανε έναν περίεργο ήχο, κάτι σαν «ίου, ίου, ίου, ίου, ίου».

Τον ακολούθησα και προσπάθησα να τον πιάσω από το χέρι, για να τον οδηγήσω στο δωμάτιό μου και να του δείξω τα παιχνίδια μου. Ο Φώτης όμως τράβηξε το χέρι του απότομα και φάνηκε ενοχλημένος. Μην ξέροντας τι να κάνω, έτρεξα στη μαμά μου.

- Μαμά, γιατί ο Φώτης δε θέλει να του πιάσω το χέρι;
- Θα σου εξηγήσω, Φωτεινή.
- Πότε;
- Αργότερα, όταν μείνουμε μόνες μας.
- Να πάμε με τον Φώτη στο δωμάτιό μου να παίξουμε;
- Αν θέλει, ναι. Προσπάθησε να μην του μιλάς συνεχώς. Και μην προσπαθήσεις να του πάρεις το κορδόνι. Θα εκνευριστεί. Και δεν το θέλεις αυτό, έτσι δεν είναι καρδούλα μου;

Πήγα κοντά του.

«Πάμε, Φώτη», του είπα και του έδωσα το χέρι μου. Όμως ο Φώτης δε μου έδωσε το δικό του. Σαν να μη με άκουσε. Δε γύρισε καν να με δει. Έμεινε στην ίδια θέση στριφογυρίζοντας το κορδόνι του και επαναλάμβανε πολλές φορές:

«Δε θα πάμε σήμερα στο κολυμβητήριο, Φώτη. Δε θα πάμε σήμερα στο κολυμβητήριο...»

Εκείνη τη στιγμή ήρθε η θεία μου και μου είπε:

«Αύριο, Φωτεινή. Θα ξεκουραστούμε σήμερα και αύριο θα γνωριστείτε καλύτερα και θα προσπαθήσετε να παίξετε. Ήταν πολλές οι αλλαγές για τον Φώτη σήμερα». Δε μου άρεσε καθόλου αυτό που είπε η θεία μου φεύγοντας. Τι θα πει «ήταν πολλές οι αλλαγές;» Αφού όλες ευχάριστες ήταν...

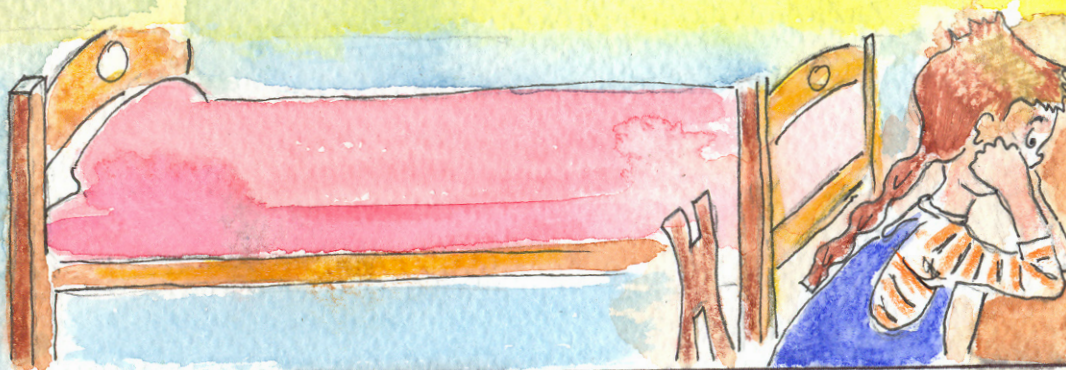
Μόλις έφυγαν, έτρεξα στη μαμά μου. Είχα πολλές απορίες και ήθελα να μου τις λύσει.

- Γιατί μαμά δε με θέλει ο Φώτης;
- Και βέβαια σε θέλει καρδούλα μου.
- Τότε γιατί έκανε ότι δε με είδε καθόλου και δε μου μίλησε;
- Μμμ, γιατί ο Φώτης είναι διαφορετικός. Ο Φώτης έχει αυτισμό.
- Αυτισμός θα πει ότι δεν του αρέσει να παίζει;
- Του αρέσει, αλλά δεν ξέρει τον τρόπο. Δεν μπορεί να παίζει όπως εσύ και οι φίλοι σου.
- Να του μάθω εγώ;
- Ναι, αλλά δεν είμαι σίγουρη πως θα καταλάβει. Πρέπει να βρεις έναν τρόπο που να τον καταλαβαίνει.
- Μαμά, όλοι θέλουν να παίζουν. Ακόμη κι ο μπαμπάς που είναι μεγάλος θέλει να παίζουμε. Θα ρωτήσω τη θεία για να μου πει τον τρόπο που καταλαβαίνει ο Φώτης και θα του μάθω εγώ.
- Δεν είναι εύκολο Φωτεινή μου, αλλά θα προσπαθήσουμε μαζί. Στο υπόσχομαι.
- Εγώ είμαι σίγουρη ότι θα τα καταφέρουμε.

Πήγα προβληματισμένη στο δωμάτιό μου. Κάθισα, σκέφτηκα και ξαναπήγα στη μαμά μου.

- **Μαμά, αύριο θα δώσω στον Φώτη όλα μου τα αυτοκινητάκια. Θα του δώσω και το γκαράζ. Και τον αυτοκινητόδρομο. Και το μεγάλο κόκκινο αυτοκινητάκι που μου φέρανε στα γενέθλιά μου. Θα μου τα κατεβάσεις από το πατάρι σε παρακαλώ; Σε όλα τ' αγόρια αρέσουν τα αυτοκινητάκια. Να δεις που θα αρέσουν και στο Φώτη και θα θέλει να παίξει μαζί μου.**
- **Είναι πολύ ωραία η ιδέα σου Φωτεινή! Θα σου τα κατεβάσω αύριο.**

Την άλλη μέρα ο Φώτης ξαναήρθε με τη θεία μου. Μπήκε και πάλι σαν σίφουνας στο σπίτι, πετώντας παπούτσια και κάλτσες και στριφογυρίζοντας το κορδόνι του. Έτρεξα και του έδωσα το αυτοκινητάκι. Το πήρε. Δεν είπε τίποτα. Μόνο άφησε το κορδόνι δίπλα του, γύρισε το αυτοκινητάκι ανάποδα και άρχισε να στριφογυρνά τις ρόδες. Και όσο πιο γρήγορα τις γυρνούσε, τόσο πιο πολύ γελούσε.

Ήμουνα πολύ χαρούμενη που βρήκα κάτι που του άρεσε κι ας μην έπαιζε μαζί μου.

«Φώτη, θέλεις να βάλουμε το αυτοκίνητο στο γκαράζ;» τον ρώτησα.

Ο Φώτης, αντί να μου απαντήσει, συνέχισε να στριφογυρνά τις ρόδες.

«Φώτη μήπως θέλεις να βάλουμε τα αυτοκινητάκια στον αυτοκινητόδρομο;» ξαναρώτησα ελπίζοντας ότι θα μου απαντήσει.

«Να βάλουμε τα αυτοκινητάκια στον αυτοκινητόδρομο...» επανέλαβε τα λόγια μου ο Φώτης χωρίς να γυρίσει να με δει. Δεν μου άρεσε καθόλου αυτό, αλλά τουλάχιστον ήμασταν στο ίδιο δωμάτιο κι ας έπαιζε ο καθένας με διαφορετικό παιχνίδι. Ήταν μια αρχή.

Από τότε ο Φώτης ερχότανε κάθε μέρα στο σπίτι μας, την ίδια πάντα ώρα και με τον ίδιο πάντα τρόπο. Ήθελε το μεγάλο κόκκινο αυτοκίνητο. Εμένα δεν με πρόσεχε καθόλου, ούτε και έψαχνε να με βρει αν έλειπα από το δωμάτιο. Σίγουρα δεν ήταν ο φίλος που περίμενα για να μοιράζομαι τα παιχνίδια μαζί του. Δεν τον ενοχλούσε η παρουσία μου πια αλλά κάθε φορά που έκανα κάποιο δυνατό θόρυβο έκλεινε τα αυτιά του με τα χέρια του. Σιγά-σιγά άρχισα να μαθαίνω και τον Φώτη και τον αυτισμό του. Και όταν περπατούσε πατώντας τα παιχνίδια μου δεν θύμωνα όπως τις πρώτες μέρες. Ήξερα πια πως δεν το έκανε επίτηδες.

Ένα απόγευμα, που πήγαμε με τη μαμά μου στην αγορά, πήρα κι άλλα αυτοκινητάκια σε διαφορετικά χρώματα, για να τα χαρίσω στο Φώτη.

Όταν, την επόμενη μέρα, ήρθε και πάλι στο σπίτι μας, έτρεξα χαρούμενη για να του τα δείξω. Αδιαφόρησε εντελώς για ό,τι του πήρα, πήρε πάλι το κόκκινο αυτοκινητάκι κι άρχισε να γυρνά τις ρόδες του και να γελάει.

Θύμωσα πολύ μαζί του και απομακρύνθηκα.

«Δε σου μιλάω Φώτη. Να παίζεις μόνος σου. Εγώ θα πάω να παίξω στον υπολογιστή» του είπα.

Ο Φώτης συνέχισε να στριφογυρνά το αυτοκίνητο και να γελάει. Εγώ άνοιξα τον υπολογιστή και προσπαθούσα να μάθω ένα πολύ δύσκολο παιχνίδι, που μου είχαν φέρει δώρο στα γενέθλιά μου, χωρίς όμως να τα καταφέρνω.

Ξαφνικά, ο Φώτης ήρθε κοντά μου, με σκούνησε από την καρέκλα και χωρίς να πει τίποτε απολύτως, άρχισε να παίζει στον υπολογιστή το καινούργιο μου παιχνίδι λες και το έπαιζε από καιρό.

Έτρεξα στη θεία μου, που καθόταν με τη μαμά μου,
φωνάζοντας:

«Θεία, θεία, ο Φώτης...»

«Τι έπαθε ο Φώτης;»

«Τίποτα, αλλά να, κάθισε στον υπολογιστή και παίζει
ένα πολύ δύσκολο παιχνίδι που εγώ δεν μπορώ να το
παίξω».

«Α! ναι, δε σου το είπα, ο Φώτης είναι καλός σε κάθε
είδους παιχνίδι στον υπολογιστή. Τα καταφέρνει
θαυμάσια. Δοκίμασε κι άλλα παιχνίδια. Θα δεις,
μπορεί να τα παίζει όλα. Θα σου μάθει και σένα».

Γύρισα και δοκίμασα κι άλλο παιχνίδι και μετά άλλο, ακόμα πιο δύσκολο. Αλλά όσο δύσκολο κι αν ήταν για μένα, για τον Φώτη ήταν πάντα πιο απλό.

Ένιωσα πολύ περήφανη για τον ξάδερφό μου. Ήθελα να το πω σε όλους, να το φωνάξω, πόσα σπουδαία πράγματα κάνει ο Φώτης στον υπολογιστή!

Μια μέρα πήγαμε στην παιδική χαρά με τις μαμάδες μας. Ο Φώτης πάντα με το κορδόνι στο χέρι. Αν και ήταν ένα χρόνο μεγαλύτερός μου, ένιωθα πως έπρεπε πάντα να τον προστατεύω. Σίγουρα δεν ήταν σαν όλα τα παιδιά. Ήταν διαφορετικός. Μπορούσε όμως, να κάνει πράγματα, που κανένας από μας δεν κατάφερνε.

Μόλις φτάσαμε στην παιδική χαρά και είδε τον «μύλο» έτρεξε και ανέβηκε πάνω. Μαζί του κι εγώ αλλά πολύ γρήγορα ζαλίστηκα και κατέβηκα.

Ο Φώτης έδειχνε χαρούμενος και ήρεμος. Μόνο όταν σταματούσε να γυρνάει ο «μύλος» για να ανέβει ή να κατέβει κάποιο παιδί, φαινόταν ότι δεν του άρεσε αλλά ηρεμούσε μόλις άρχιζε και πάλι να στριφογυρνά.

Προσπάθησα να τον τραβήξω, να παίξουμε στην άμμο με τα κουβαδάκια μου αλλά αρνήθηκε. Πιθανόν και να μην κατάλαβε τι του ζητούσα. Όταν όμως είδε το φωσφορούχο κορδόνι από το οποίο κρεμότανε το κουβαδάκι μου, το άρπαξε και ήρθε μαζί μου στην άμμο. Πίστεψα πως πραγματικά ήθελε να παίξουμε. Όταν φτάσαμε, το μόνο που έκανε ήταν να παίρνει την άμμο, να τη ρίχνει πάνω του και να γελάει. Δεν μπορούσα να συμμετέχω σ' αυτό το παιχνίδι του κι απομακρύνθηκα προς τις κούνιες.

Χωρίς να το περιμένω με ακολούθησε. Ανέβηκε στην κούνια κι άρχισε να κουνιέται μόνος του μπρος πίσω τόσο ψηλά, που φοβήθηκα.

- **Θεία κοίταξε, ο Φώτης..**
- **Α! ξέρω Φωτεινή μου. Ο Φώτης πάει πολύ ψηλά πάντα. Του αρέσει. Μη φοβάσαι. Δεν πρόκειται να πέσει.**
- **Πάει πιο ψηλά απ' όλα τα παιδιά!**
- **Ναι, έχεις δίκιο. Του αρέσει πάρα πολύ αυτό που κάνει.**

**Πολύ γρήγορα μαζεύτηκαν γύρω του κι άλλα παιδιά. Ενθουσιάστηκαν καθώς τον έβλεπαν να κουνιέται μπρος πίσω μόνος του και τόσο ψηλά. Άρχισαν να τον χειροκροτούν και να του φωνάζουν:
«Μπράβο! Μπράβο! Κοιτάξτε! Κανείς άλλος δεν πάει τόσο ψηλά!»
Ο Φώτης συνέχισε να κουνιέται. Ήταν χαρούμενος. Γελούσε.**

**Κι εγώ, για άλλη μια φορά, ένιωσα πολύ
περήφανη για τον ξάδερφό μου.
Είμαι σίγουρη, πια, πως έχω να μάθω ακόμα
πολλά για τον Φώτη. Έχω να μάθω πολλά
και για τον αυτισμό του, που παρότι με
παραξένεψε, δε με εμπόδισε να τον πλησιάσω
και να τον γνωρίσω περισσότερο.**

Θυμάσαι;

1. Τι έκανε η Φωτεινή όταν περίμενε τον Φώτη να επιστρέψει από την Αμερική;

- Έκανε σχέδια για τα παιχνίδια τους.
- Έκανε μια ζωγραφιά για να του χαρίσει.
- Του αγόρασε ένα δώρο.

2. Τι έκανε ο Φώτης όταν έφτασε στο σπίτι της Φωτεινής;

- Χαιρέτησε την Φωτεινή.
- Μπήκε μέσα στριφογυρνώντας το κορδόνι του.
- Έμεινε έξω από το σπίτι.

3. Με τι έπαιζε ο Φώτης στο σπίτι της Φωτεινής;

- Με τον αυτοκινητόδρομο.
- Με όλα τα παιχνίδια της Φωτεινής.
- Στριφογυρνούσε τις ρόδες από το κόκκινο αυτοκίνητο.

4. Τι έπαιξε ο Φώτης στον υπολογιστή;

- Ένα γνωστό του παιχνίδι.
- Με το κορδόνι από το ποντίκι.
- Με ένα παιχνίδι που έβλεπε για πρώτη φορά.

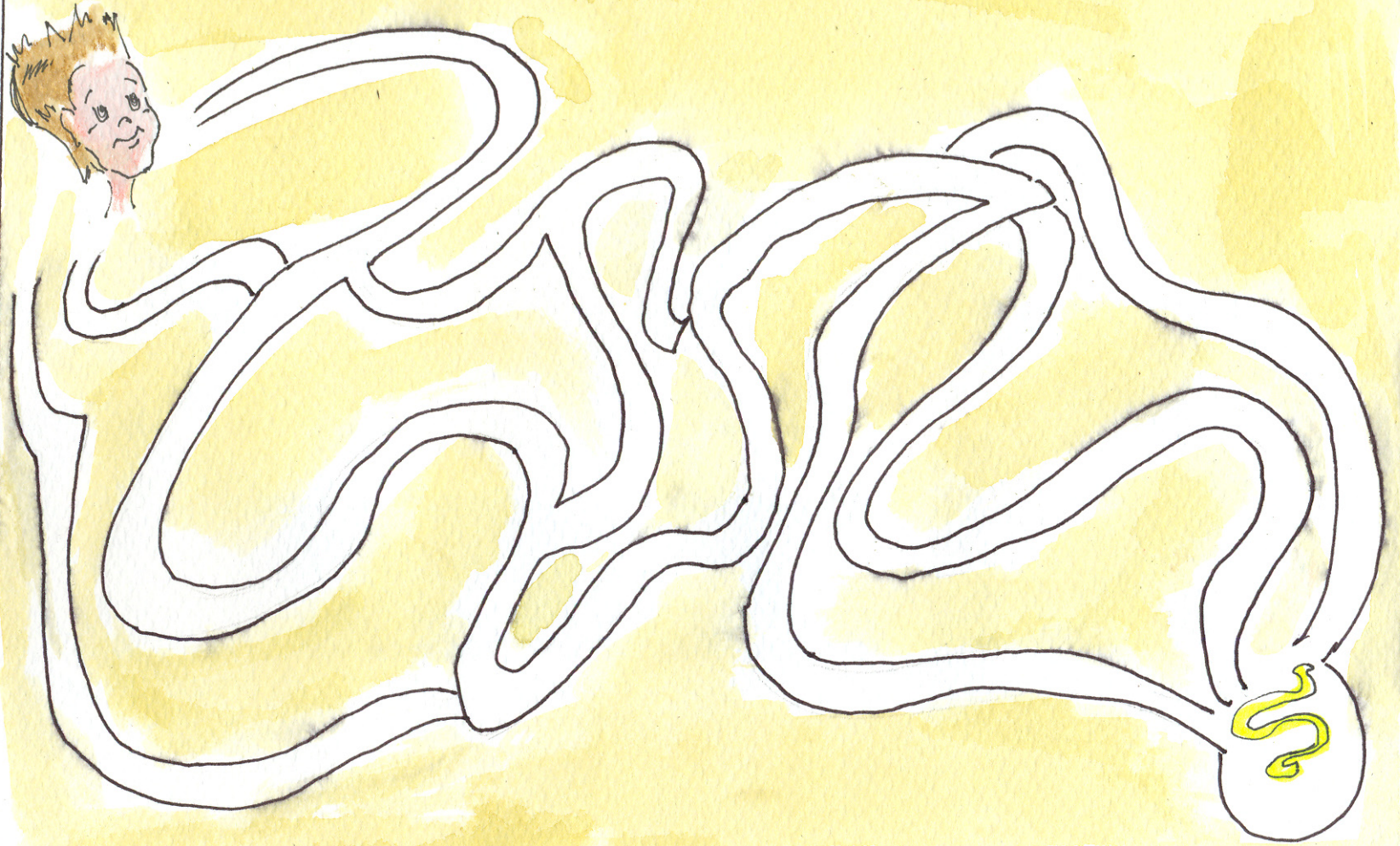
5. Τι έκανε ο Φώτης στην παιδική χαρά;

- Έκανε τσουλήθρα.
- Έκανε τραμπάλα.
- Έκανε κούνια.
- Ανέβηκε στο μύλο.

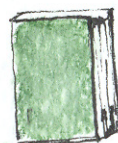
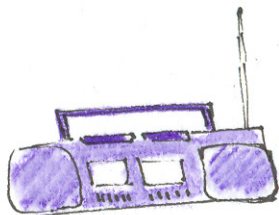
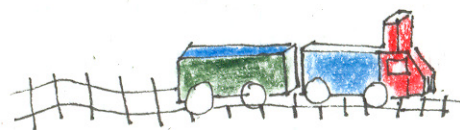
6. Πώς ένιωθε ο Φώτης όταν έκανε κούνια;

- Φοβισμένος.
- Χαρούμενος.
- Λυπημένος.

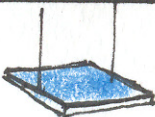
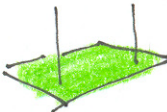
Βοήθησε τον Φώτη να βρει το κορδόνι του:

Ένωσε με μια γραμμή τον Φώτη με τα αντικείμενα που του αρέσουν:

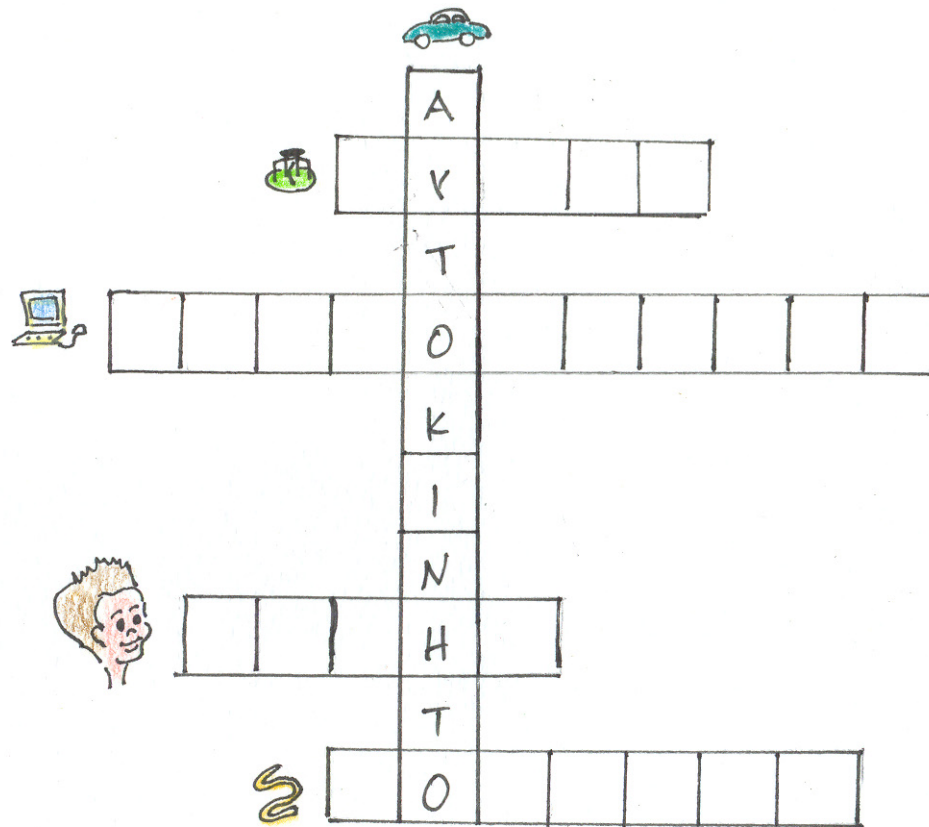

Σε κάθε μια από τις παρακάτω σειρές βρες το αντικείμενο που είναι ίδιο με το πρώτο και κύκλωσε το:

Προσπάθησε να λύσεις το σταυρόλεξο:

	<u>ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΗΣ</u>
	<u>ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ</u>
	<u>ΜΥΛΟΣ</u>
	<u>ΦΩΤΗΣ</u>
	<u>ΚΟΡΔΟΝΙ</u>

Στο σημείωμα αυτό θα αναφερθούν ενδεικτικά στοιχεία που θα βοηθήσουν τον εκπαιδευτικό να συζητήσει με τους μικρούς ακροατές τις συμπεριφορές του Φώτη ώστε να κατανοήσουν καλύτερα τις ιδιαίτερες δυσκολίες και ανάγκες ενός παιδιού με αυτισμό. Στο τέλος, δίνονται σύντομες οδηγίες για την καλύτερη επικοινωνία των μαθητών με ένα συμμαθητή τους με αυτισμό.

1. Ο εκπαιδευτικός διαβάζει την ιστορία από την αρχή μέχρι το τέλος και ακολουθεί η συζήτηση με τους μαθητές.
2. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να ξεκινήσει την συζήτηση με τους μαθητές με τις παρακάτω ερωτήσεις:
 - Γιατί ο Φώτης έμπαινε στο σπίτι με τον ίδιο πάντα τρόπο;
 - Γιατί ο Φώτης αντιδρούσε έντονα στο άγγιγμα του χεριού του και στους δυνατούς θορύβους;
 - Γιατί ο Φώτης επαναλάμβανε προτάσεις που είχε ακούσει από άλλους;
 - Γιατί ο Φώτης έπαιζε με το αυτοκίνητο με τον ίδιο πάντα τρόπο και εκνευριζόταν όταν κάποιος του έπαιρνε το κορδόνι του;
 - Γιατί ο Φώτης δεν έδειχνε να φοβάται μήπως πέσει από την κούνια;
 - Γιατί ο Φώτης δεν μπορούσε να παίξει με την Φωτεινή όπως ένα άλλο παιδί;
3. Ο εκπαιδευτικός, συζητώντας με τους μαθητές θα εξηγήσει τις συμπεριφορές του πρωταγωνιστή της ιστορίας χρησιμοποιώντας όρους, όπως: Αυτισμός, εμμονές, ρουτίνες, αισθητηριακές ιδιαιτερότητες, ηχολαλία, στερεοτυπία, ιδιαίτερες ικανότητες-ενδιαφέροντα.
4. Ο εκπαιδευτικός προτείνει στα παιδιά συγκεκριμένους τρόπους που θα βοηθήσουν το συμμαθητή τους με αυτισμό να είναι πιο ήρεμος και συνεργάσιμος μαζί τους, όπως:

Για τον μαθητή με αυτισμό:

- Να κάθεται πάντα στην ίδια θέση μακριά από εξωτερικά ερεθίσματα και θορύβους.
- Να έχει σε σταθερή θέση τα βιβλία και τα προσωπικά του αντικείμενα.

Για τους άλλους μαθητές:

- Να του μιλάνε με μικρές προτάσεις, αργά και καθαρά, λέγοντας στην αρχή της πρότασης το όνομά του για να ξέρει ότι απευθύνονται σ' αυτόν.
- Να μιλάνε με απλά λόγια και να χρησιμοποιούν χειρονομίες για να τους καταλαβαίνει καλύτερα.
- Να μιλάνε χαμηλόφωνα και να κινούνται ήρεμα στην τάξη.
- Να τον βοηθούν να περιμένει την σειρά του.
- Να επαναλαμβάνουν με απλά λόγια τους κανόνες των παιχνιδιών.
- Να τον ενημερώνουν για πιθανές αλλαγές στο ημερήσιο πρόγραμμά του.
- Να τον βοηθούν να συμμετέχει στο παιχνίδι την ώρα του διαλλείματος.

ΕΠΕΑΕΚ II – ΥΠ.Ε.Π.Θ.
Μέτρο 1.1 – Ενέργεια 1.1.4 – Κατηγορία Ενέργειας 1.1.4.α

Φορέας υλοποίησης:
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ